

KOSMICKÉ ROZHLEDY

Věstník České astronomické společnosti

Ročník 64

číslo 2/2026

Úvodní slovo předsedkyně

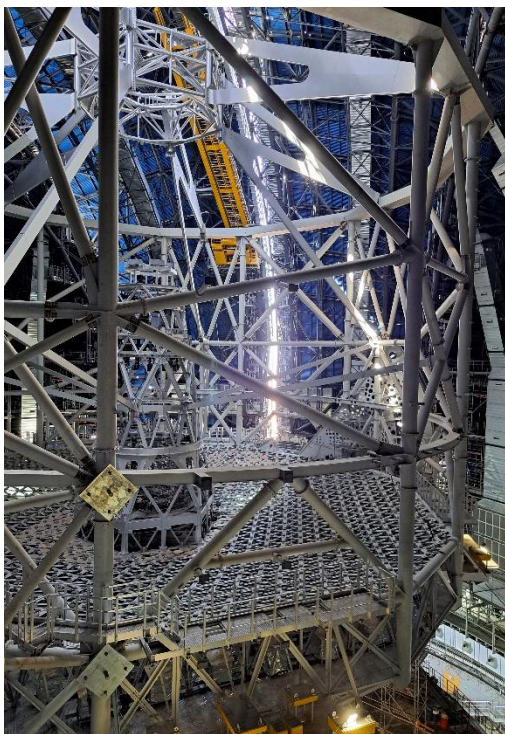
Soňa Ehlerová

Milé členky a milí členové ČASu, tentokrát vás zdravím z vrcholku Cerro Armazones, na kteréžto hoře roste budoucí největší dalekohled na světě, ELT. ELT znamená "Extremely Large Telescope" a je to jednak projekt Evropské jižní observatoře, jejíž členským státem je i Česko, jednak docela dobrý popis dalekohledu, jehož hlavní zrcadlo bude mít průměr 39 metrů.

Před pár dní jsem stála pod konstrukcí, která bude časem držet segmenty onoho 39m zrcadla. Těch segmentů bude 798, což je - s uměleckou nadsázkou - také počet členů České astronomické společnosti. Abychom se jako ČAS vyrovnali sběrné ploše ELT, museli bychom každý mít dalekohled o průměru asi 1.5 m. To, troufám si tvrdit, nemáme, a ostatně, sběrná plocha ELT je větší než součet ploch všech velkých optických dalekohledů. Do tohoto součtu se nepočítají dalekohledy malé (tj. většinou soukromé) a upřímně řečeno vůbec netuším, kolik jich na světě je a jakou sběrnou plochu mají.

Žádná zrcadla na Cerro Armazones zatím nejsou, ale už samotná kopule budí svými rozměry úžas. Na obrázku je pohled z asi poloviny výšky kopule na strukturu, která bude držet zrcadlo M1, na optickou věž a na pootevřenou šterbinu. Měřítka trochu chybí, ale když se dobře zadíváte, najdete schodiště a zábradlí (např. v pravém dolním rohu).

Přeji vám spoustu tmavých letních nocí, během kterých můžete snít, jaké astronomické objevy nám ELT odhalí.

Články o projektu Extremely Large Telescope na astro.cz <https://www.astro.cz/tag/eso-elt.html>

Domovská stránka projektu Extremely Large Telescope <https://elt.eso.org>

Zápis řádného jednání Výkonného výboru ČAS, které se konalo 18. března 2026 v Astronomickém ústavu AV v Praze na Spořilově

Přítomni za VV: Petr Bartoš, Simona Beerová, Jan Dvořák, Soňa Ehlerová, Jaroslav Liška, Petr Sobotka, Lenka Soumarová, Pavel Suchan, Vladislav Slezák, Karel Trutnovský. Online: Martin Černický, Zbyněk Henzl, Kateřina Hoňková. Revizoři: Jaromír Jindra. Online: Radek Dřevěný. Hosté: Václav Pavlík a David Ondřích (na bod 2).

1. Kosmické rozhledy - VV rozhodl, že poslední Kosmické rozhledy vydané v papírové podobě budou 4/2025. Počínaje číslem 1/2026 budou čistě elektronické. Bartoš požádá o změnu čísla ISSN. Vznikne nová redakční rada KR, sazbu provede Bartoš, texty připraví Sobotka, Ehlerová a další. Číslo 1/2026 bude rozesláno do 25. 3. (rozešle Sobotka) a další čísla budou vycházet dle potřeby.

2. Astropis - Nový šéfredaktor Astropisu Václav Pavlík a člen redakční rady David Ondřích popsali aktuální situaci se zpožděním Astropisu. VV informoval, že KR již nebudou přílohou. Pavlík a Ondřích vyzvali k většímu zapojení ČAS do přípravy časopisu. Pavlík přijede na setkání složek do Plzně a osobně vyzve složky ke spolupráci na časopisu.

3. Nová akce pro veřejnost - VV diskutoval zorganizování velké astronomické akce, do které by se mohla zapojit i veřejnost. Bartoš dal jako příklad projekt Ptačí hodinka České společnosti ornitologické, který probíhá každoročně v lednu. Veřejnost během jednoho zvoleného víkendu počítá ptáky na krmítkách a zahradách po dobu 60 minut, čímž pomáhá mapovat zimující ptactvo v ČR. Do 8. ročníku (2026) se zapojilo rekordních téměř 40 tisíc lidí. Podobně úspěšná astronomická akce se zapojením veřejnosti by velmi zvýšila povědomí o ČAS. Je ale potřeba vymyslet smysluplný program. Bod bude diskutován na setkání složek.

4. Pozemek ČAS - Dvořák informoval o plánovaném obnovení zaorané cesty k pozemku ČAS u Kovářova. Akce proběhne v nejbližších dnech díky pochopení starostky Kovářova. VV schválil, že část odtěžené půdy může být umístěna na pozemku ČAS, aby se snížily náklady na realizaci. Dvořák, Liška a Kopřiva prosekali část křovin, aby mohla být cesta prodloužena až na pozemek ČAS. Dvořák upozornil na místo na cestě, kde dochází k průsaku vody. Problém by vyřešila trubka vhodných parametrů umístěná pod cestou. VV schválil, že bude zakoupena z prostředků ČAS.

5. Ceny ČAS - Sobotka informoval o průběžném stavu došlých nominací na Nušlovu cenu 2026. Sobotka počátkem dubna vyhlásí možnost nominovat na Cenu Littera Astronomica 2026 (hromadný mail členům + astro.cz). Ceny Jindřicha Zemana za astrofotografii 2025 a Kvízova cena 2026 budou předány na setkání složek 11. 4. v Plzni.

6. Rozpočet, hospodaření - Dvořák připravil návrh rozpočtu ČAS na rok 2026 tak, aby šlo o vyrovnaný rozpočet. ČAS bude v roce 2026 hospodařit s celkovými výdaji 1 286 000 Kč. VV rozpočet chválil. Dvořák představil návrh na rozdělení dotací složkám. Celková částka pro složky je 250 000 Kč. VV po diskuzi a drobných úpravách rozpočet schválil.

7. Veletrh vědy - RVS se opět zúčastní Veletrhu vědy 4. až 6. června 2026 na výstavišti v Praze Letňanech. Pražská pobočka nabízí pozorování Slunce dalekohledy, potřebuje ale na místě personálně posílit. Suchan vstoupí do jednání o ceně za elektrickou přípojku na místo před areálem.

8. Výroční zpráva 2025 - Sobotka informoval, že všechny pobočky, sekce i odborné skupiny vyplnily včas do 19. 1. formulář výroční zprávy, který každoročně potřebuje RVS. Bohužel textovou formu výroční zprávy ČAS nebylo možné dokončit, protože Sekce proměnných hvězd a exoplanet, Západočeská pobočka, Skupina pro řešení světelného znečištění a Skupina pro historii astronomie nezaslaly do 31. 1. své texty a neučinily tak ani do data zasedání VV. Jde při tom o aktivní složky, které vyvíjejí mnoho činnosti.

8. Setkání složek - Velké setkání složek se uskuteční v plzeňské Techmanii v termínu 10. až 12. dubna s tím, že 10. dubna proběhne po dvou letech setkání doktorských studentů astrofyziky. Kéhar a Sobotka rezervovali dostatečnou kapacitu ubytování na VŠ kolejích Máchova a v hotelu Trend. Finanční nabídka Techmánie na zajištění cateringu je pro ČAS příliš velká. VV rozhodl, že si zajistí ČAS sama drobné občerstvení, vodu, pivo (Slezák), víno i kávu (Dvořák), Techmánie zapůjčí nádobí a připraví část občerstvení

na společenské večery. Sobotka informoval o menším zájmu složek prezentovat svou činnost, než tomu bylo v minulých letech.

9. Den hvězdáren a planetárií - Slezák informoval, že Den hvězdáren a planetárií, který proběhne v pátek 27. 3., se těší velkému zájmu institucí a zúčastní se jich na 30. Slezák rozešle na všechna místa na rozdávání pexeso obsahující fotky ČAM.

10. Jiří Grygar 90 - V pražském planetáriu se 21. 3. uskuteční společná oslava 90. narozenin čestného předsedy ČAS Jiřího Grygara, na které poblahopřejí zástupci ČAS, Astronomického ústavu AV, Fyzikálního ústavu AV, Ebicyklu a Sisyfa. ČAS věnuje svázaný výtisk všech Žní objevů (zajistil Slezák). Řeč pronese Ehlerová za přítomnosti bývalých předsedů ČAS, rozhlasovou scénku připraví Sobotka.

11. Kolektivní členové - VV souhlasí, že Soumarová bude moci sama vystavovat faktury těm kolektivním členům, kteří je potřebují. Soumarová dokončuje aktualizace smluv s kolektivními členy.

12. Přijetí nových členů - VV ČAS přijal nové členy: Michael Arbet (Přístrojová a optická sekce), Marian Čubík (Pobočka Brno), Alejandro Dylan Rowlands Doblas (Pražská pobočka), Filip Hájek (Klub astronomů Liberecka), Vladimír Horák (Pobočka Brno), Jan Klečka (Pobočka Vysočina), Klára Klimecká (Pobočka Brno), Milan Kratochvíl (Amatérská prohlídka oblohy), David Daniel Marek (Pražská pobočka), Rok Milošič (Pražská pobočka), Martin Myslivec (Přístrojová a optická sekce), Marco Aurelio Laversveiler Paiva (Pražská pobočka), Valentina Rosa (Pražská pobočka), Zdeněk Skalický (Klub astronomů Liberecka), Miroslav Sedláček (Pobočka Brno), Martin Svoboda (Amatérská prohlídka oblohy), Alexander Varjassy (Pobočka Vysočina).

Termín příští řádné schůze VV ČAS bude upřesněn později.

Zapsal Petr Sobotka, zápis schválil VV elektronickým hlasováním.

Jaké bylo Velké setkání složek ČAS a studentů astronomie konané v Plzni?

Od černých děr po obyvatelnost exoplanet. Studentský pátek v Plzni ukázal špičkovou vědu, víkend zase neutuchající energii astronomů ze všech koutů ČR. Víte, co spojuje Rákosníčka, misi Artemis na Krkavci a výzkum ve Vratislavi? Odpověď dalo Velké setkání složek ČAS a studentů astronomie v plzeňské Technii. Nahlédněte pod pokličku velkého setkání složek ČAS.

Od pátku 10. dubna až do neděle 12. dubna 2026 se v multifunkčním sále Techmania Science Centra a ve 3D Planetáriu v Plzni uskutečnilo tradiční Velké setkání složek ČAS a studentů astronomie. V Plzni se toto setkání konalo poprvé v historii a Západočeská pobočka ČAS byla u toho.

Dle prezenční listiny bylo přihlášeno 88 účastníků, což má přímo astronomickou souvislost, byť čistě náhodnou, vždyť je to počet souhvězdí na obloze. Pět účastníků ale nedorazilo, takže podpisů se nakonec sešlo 83. Zástupců složek bylo ale jen 52, což představuje 7 % všech členů ČAS. Je to hodně nebo naopak málo?

Za pobočky se zúčastnilo 31 účastníků. Nejvíce zástupců měla Pražská pobočka (12 účastníků), následovaná Západočeskou pobočkou (8 účastníků, což při 55 členech činí 15 % – tedy dokonce 3krát více, než je baryonové hmoty ve vesmíru). Po třech zástupcích měly Jihočeská pobočka a Ostravská pobočka. Dva zástupce měl Klub astronomů Liberecka. Jednoho zástupce měla Krušnohorská astronomická společnost. U dvou jmen bylo napsáno Česká astronomická společnost, tak jsme je zařadili do skupiny pobočkových účastníků.

Za sekce se zúčastnilo 21 účastníků. Nejvíce zástupců měla sekce Proměnné hvězdy a exoplanety (6 účastníků), se čtyřmi účastníky následovaly Kosmologická sekce a Sluneční sekce. Po dvou účastnících měly Amatérská prohlídka oblohy a Přístrojová a optická sekce. Naopak po jednom účastníkovi měly Astronautická sekce, Společnost pro meziplanetární hmotu a Zákrytová a astrometrická sekce.

Ostatní účastníci (9) zastupovali různé kolektivní členy: Astronomický ústav Akademie věd ČR, Hvězdárna Jaroslava Trnky ve Slaném, Hvězdárna Vyškov, Hvězdárna Žebrák, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Žďánická hvězdárna a planetárium Oldřicha Kotíka. Nebo byli (14) z jiných organizací: Vratislavská univerzita, Slovenská astronomická společnost při SAV, Fyzikální ústav Akademie věd ČR, Univerzita Karlova, Astronomický ústav Slovenské akademie věd. U osmi účastníků bylo napsáno Cena Jindřicha Zemana nebo Česká astrofotografie měsíce.

Ota Kéhar

Další podrobnosti a fotografie jsou uvedeny v článku <https://www.astro.zcu.cz/cs/clanky/clanek/490/>

65. let hvězdárny Jindřichův Hradec

V sobotu 13. června nastal v Jindřichově Hradci výjimečný den nejen pro hvězdárnu, ale celý region. Na [hvězdárně Františka Nušla](#) se sešli rodáci, pamětníci, hvězdáři z okolních hvězdáren a mnoho členů ČASu. Na programu bylo mnoho příležitostí zavzpomínat na historii hvězdárny, stejně jako nahlédnout do její současnosti, ale také s překvapením vyslechnout zprávy o právě se rodící Česko-kanadské astronomické společnosti. Po odpolední věnovaném především dětským návštěvníkům následovala prohlídka zákulisí hvězdárny. S radostí jsme pak byli přítomni zprovoznění původní kopule a dalekohledu na nádherné mechanické montáži. Na kopuli byla za přítomnosti starosty slavnostně odhalena geografická rarita – připomínka 15. poledníku. Beseda s promítáním fotografií o historii hvězdárny až po současnost, a především s účastní pamětníků by mohla pokračovat další hodiny. Den byl zakončen zajímavou přednáškou s regionem spjatým Pavlem Spurným na téma Bolidy a pády meteoritů.

Nezbývá než popřát mnoho úspěchů.

Petr Bartoš

Ohlédnutí za IAU sympoziem 405 v Brně

Michal Zajaček

Po více než roce příprav a pěti dnech přednášek o centru Mléčné dráhy je za námi vůbec první symposium Mezinárodní astronomické unie (IAU) v Brně. Více než 200 účastníků si pochvalovalo výbornou organizaci brněnských hostitelů, které představovali pracovníci Ústavu teoretické fyziky a astrofyziky Přírodovědecké fakulty MUNI (UTFA SCI MUNI) a kolegové z Hvězdárny a planetária Brno, kde se celé symposium odehrávalo.

Centrum naší galaxie poutá pozornost všech, od laiků až po teoretické fyziky, protože se tam odehrávají procesy, které jsou klíčové pro vývoj celé galaxie. Je to zároveň velmi komplexní dynamický systém, kde vzájemně interagují hvězdy, plyn a prach v relativně malém objemu galaxie. Navíc v centrální části dynamiku určuje supermasivní černá díra Sgr A* s hmotností 4 milionů hmotností Slunce.

Právě zkoumání těchto procesů na různých škálách a jejich vývoj v čase bylo hlavní motivací, když jsem koncem roku 2024 podával návrh na zorganizování symposia Mezinárodní astronomické unie. Návrh byl nakonec přijat, což pro nás byla velká pocta, jelikož se jednalo o první oficiální symposium IAU v Brně a zároveň první symposium na území ČR mimo valná shromáždění IAU. Brněnské symposium IAU dostalo označení 405.

Během pěti dnů od 18. 5. do 22. 5. 2026 se v Brně sešlo více než 200 odborníků z celého světa, aby diskutovali o procesech odehrávajících se v centrálních oblastech Mléčné dráhy. Program byl rozdělen do 6 odborných sekcí:

- Sgr A* a jeho interakce s prostředím,
- Centrální parsek: hvězdy a plyno-prachový obsah, hvězdná dynamika, tvorba hvězd,
- Galaktické centrum v éře tzv. multi-messenger pozorování (kosmické záření, neutrina, gravitační vlny),
- Centrální molekulární zóna,
- Nukleární hvězdokupa a nukleární stelární disk,
- Vystopování předchozí aktivity centra galaxie a srovnání s jinými galaxiemi.

IAU symposium 405 bylo součástí workshopů o centru galaxie, které se konají od roku 1982 (první workshop proběhl v Pasadeně) v intervalu tří až čtyř let (viz [1] pro více informací). Brněnský workshop byl přibližně patnáctý v pořadí. Je již tradicí, že během konferenční večere se vybírá lokalita následujícího workshopu. V Moravské galerii byl výběr potvrzen podpisem na ubrousek - následující workshop se uskuteční v červnu 2028 v Montréalu v Kanadě a hlavní organizátorkou bude Daryl Haggard z McGill University.

Organizátoři IAU symposia 405 děkují za podporu Přírodovědecké fakultě MUNI, Hvězdárně a planetáriu Brno, Mendelově univerzitě, Astronomickému ústavu AV, programu Vesmír pro lidstvo a Junior Star grantu GM24-10599M „Hvězdy v galaktických jádrech: vzájemný vztah s masivními černými dírami“.

Další podrobnosti:

<https://www.astro.cz/clanky/vzdaleny-vesmir/ohlédnutí-za-iau-sympoziem-405-v-brně.html>

ČAM - Česká astrofotografie měsíce

Petr Bartoš (úvod), Marcel Bělík (komentář k vítězným snímkům)

ČAM (Česká astrofotografie měsíce) je český projekt, spuštěný v roce 2005, podobný mezinárodnímu projektu „Astronomický snímek dne“ ([Astronomical picture of day](#)). Vyhlášením České astrofotografie měsíce prezentujeme veřejnosti také české astrofotografie. Kritéria pro výběr fotografie měsíce jsou velmi široká a zdaleka se nevztahují pouze k technické dokonalosti snímku nebo odbornosti tématu. Může se tak stát, že jeden měsíc může "vyhrát" objevový snímek profesionální observatoře, zatímco druhý měsíc bude vybrán snímek amatéra, který v sobě nese emotivní náboj člověka pozorujícího oblohu nad sebou.

Rádi bychom dali možnost každému a uvědomujeme si tak, že to není lehký úkol a že budeme konfrontováni s kritickými názory. Chceme oslovit co nejširší počet fotografů a povzbudit tak zájem nových zájemců o astronomii. Vyzýváme proto všechny, kteří mají rádi astronomii, a to jak amatéry, tak i profesionály, aby podpořili tuto akci nejen pochopením, ale i vlastním zasíláním fotografií a propagací projektu.

Po více jak 20 letech můžeme konstatovat, že naše/vaše fotografie mohou směle soupeřit se zahraničními a v některých případech je i předčí. A o to nám šlo. Posunout pomyslnou laťku české astrofotografie směrem nahoru. Za to patří dík především všem přispívajícím fotografům.

Počínaje tímto číslem Kosmických rozhledů vám budeme přinášet vítězné snímky uplynulého čtvrtletí a ostatní došlé snímky jsou pak dostupné v [galerii ČAM](#) a jsou zveřejňovány s dvouměsíčním zpožděním.

- [Pravidla České astrofotografie měsíce](#)
- [Vložení snímku do soutěže](#)
- [Kniha: Nebeské perly české a slovenské astrofotografie](#)

Neobvykle jasná polární záře nad Českou republikou

Titul Česká astrofotografie měsíce za leden 2026 obdržel snímek Adama Denka s názvem „Neobvykle jasná polární záře nad Českou republikou“

Místo: Koněprusy
Datum: 19.01.2026, 22:45
Snímač: Canon 2000D
Optika: Samyang 14 mm f/2,8
Montáž: ROLLEI CSI

Začátek roku 2026 potěšil nejen astronomy a odborníky na naši atmosféru, ale snad všechny, kdo občas zvednou hlavu k obloze. A pokud ji zvedli 19. ledna po 22 hodině, byli potěšeni

dvojnásob. Obloha se roztančila neuvěřitelnými barevnými závoji, které rozjasnili nejen severní obzor, jak se u „slušných“ polárních září očekává, nýbrž museli svou hlavu zaklonit nezvykle vysoko k zenitu. Vzhledem k faktu, že se sloupky světla objevovaly i daleko na východě i západě, museli s ní pohybovat podobně jako návštěvník tenisového zápasu v první řadě. To však nebylo to jediné zajímavé. Záře přišla tak trochu nečekaně. Ano, byly určité náznaky, zejména silné erupce, ovšem jak předpokládaná dráha toku částic putujících od Slunce, tak jejich předpovězené dynamické vlastnosti neslibovaly nic příliš zajímavého. Po 22 hodině se vše však prudce změnilo a balík nabitých částí k nám po „vymetené“ dálnici meziplanetárního prostoru začal malovat čarokrásné divadlo. A právě autor vítězné fotografie Adam Denko byl jedním z těch, kde se nenechali zaskočit a byl ve správný čas na správném místě, tedy pod hvězdnou oblohou. Gratulujeme.

<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/cam-za-leden-2026-neobvykle-jasna-polarni-zare-nad-ceskou-republikou.html>

Jupiter, přechod měsíce Io a jeho stínu

Titul Česká astrofotografie měsíce za únor 2026 obdržel snímek Karla Sandlera s názvem „Jupiter, přechod měsíce Io a jeho stínu“

Místo: Praha
Datum: 22.01.2026
Snímač: PlayerOne Uranus C Pro
Optika: Celestron C11 XLT
Montáž: SkyWatcher AZEQ6-GT

Planeta Jupiter je v současné době neodmyslitelným průvodcem naší noční oblohy. Svítí svým nažloutlým poklidným světlem na své pouti okolo Slunce. Není však na své cestě sama. Doprovází ji několik desítek oběžnic neboli měsíců. Z nich 4 nejjasnější můžeme spatřit i malým dalekohledem. Planeta je to obrovská, dokon-

ce největší ve Sluneční soustavě. V kontrastu k její velikosti se otáčí kolem své osy splašenou rychlostí a jednu otočku učiní za necelých 10 hodin. To vše, a ještě mnohem více víme dnes, kdy nám nejen kolem Jupitera létá či prolétává množství kosmických sond. Některé odborníci namířili dokonce do plynné planety samotné. Cesta k těmto poznatkům byla však trnitá. Od prvotních pozorování její cesty oblohou, k podivuhodně výstižnému pojmenování nejvyšším z řeckých či římských bohů, přes astrologické výklady až ke Galileovi. Ten první namířil k jeho tváři malý dalekohled a objevil 4 nejjasnější z jeho měsíců. K plejádě pozorovatelů planety se přidal i vítěz únorového kola soutěže Karel Sandler, který na svém portrétu planety zachytil nejen atmosférické útvary, ale i přechod měsíce Io a jeho stínu. Gratulujeme.

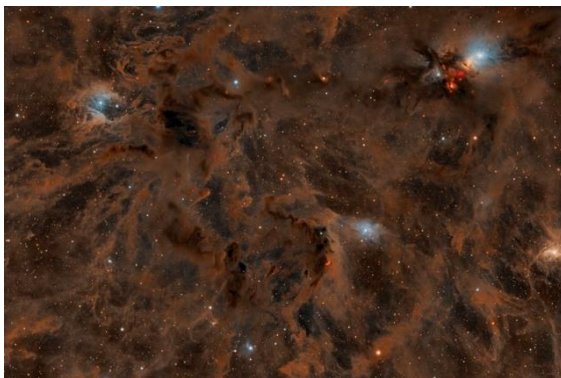
<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/cam-za-unor-2026-jupiter-prechod-io-a-jejeho-stinu.html>

LDN 1448

Titul Česká astrofotografie měsíce za březen 2026 obdržel snímek Zdeňka Vojče s názvem „LDN 1448“

Místo: Hradce
Datum: 18.01.2026
Snímač: ZWO ASI 6200MM
Optika: TS150/7 + Riccardi O,75x
Montáž: EQ8

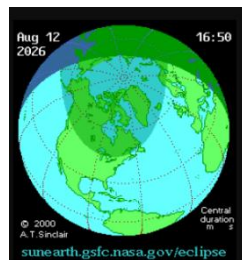
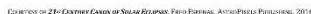
Vítězný snímek březnového kola sou-
těže se přímo „hemží“ jmény. To pro nás
nejdůležitější je jméno autora snímku
Zdeňka Vojče. Ten nám přináší obraz
vesmíru ne nepodobný obrazu moderního malířského umění. Rozervané prachoplynné závoje vyvedené
v hnědé, šedé a černé tónině jsou na několika místech prozářeny modrými reflexními či oranžovými
a červenými zářícími emisními mlhovinami. Právě její temná „nebarva“ tento hustý oblak mezihvězdného
prachu a plynu přivedla k dalším jménům. Tak zejména označení Barnard 203 nás přivádí ke slavnému
americkému astronomovi Edwardu Barnardovi. Ten patrně jako první systematicky zaznamenal temné
mlhoviny na fotografických deskách a správně je interpretoval jako oblaky prachu, nikoli prázdná místa na
obloze a v roce 1919 vydal Barnard Catalogue s 349 objekty. Později byl tento oblak znovu uveřejněn v rámci
modernějšího katalogu Lynds Dark Nebulae, který sestavila americká astronomka Beverly T. Lynds v 60.
letech 20. století, jako LDN 1448. A my se z něho můžeme těšit na snímku Zdeňka Vojče. Gratulujeme.

<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/cam-za-brezen-2026-ldn-1448.html>

Martin Gembec

<https://www.astro.cz/na-obloze/slunce/zatmeni-slunce/zatmeni-slunce-v-letech-2021-2030/uplne-zatmeni-slunce-12-srpna-2026.html>

Jiří Grygar vstoupil do Rekordmanské Síně slávy

Vladislav Slezák

Významný český astronom a čestný předseda České astronomické společnosti RNDr. Jiří Grygar, CSc. byl uveden do Rekordmanské síně slávy. Nominaci mu udělila Agentura Dobrý den, která dlouhodobě mapuje a oceňuje mimořádné výkony a počiny českých osobností. Slavnostní akt se uskutečnil ve středu 20. května 2026 ve Valdštejnské zahradě v Praze, v reprezentativních prostorách zahradního sálu Sala Terrena, jenž je součástí sídla Senátu Parlamentu České republiky. Ceremoniál proběhl v rámci tradiční akce Rekordman roku, pořádané Muzeem rekordů Pelhřimov. Ocenění převzal syn Jiřího Grygara Lukáš, který krátce za tatínka poděkoval všem jeho příznivcům.

Fotogalerie: <https://www.hvezdarnazebrak.cz/pages/hvezdarnazebrak/fotogalerie/2026.php?cat=/20260520> SENATGRYGAR

Zemřel astrofyzik Martin Šolc

Štěpán Kovář

V sobotu 23. května 2026 zemřel ve věku 77 let doc. RNDr. Martin Šolc, CSc. – astronom, pedagog, popularizátor vědy, historik astronomie a dlouholetý člen České astronomické společnosti. S Českou astronomickou společností spojil více než půl století svého života. Jejím členem byl od roku 1970 a po desetiletí patřil k osobnostem, které významně ovlivňovaly podobu české astronomické obce. V roce 2018 obdržel nejvyšší ocenění České astronomické společnosti, Nušlovu cenu, a v roce 2022 byl zvolen jejím čestným členem.

Martin Šolc se narodil 26. března 1949. Po absolvování studia astronomie a astrofyziky na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy v roce 1972 spojil s touto institucí většinu svého profesního života. V roce 1986 se habilitoval docentem astronomie. Od roku 1987 vedl katedru astronomie a astrofyziky MFF UK, která se později transformovala v Astronomický ústav Univerzity Karlovy. Jeho ředitelem byl dvě funkční období až do roku 1999.

Ve své odborné práci se věnoval především fyzice malých těles Sluneční soustavy, zejména kometám. Podílel se na zpracování dat z experimentů PIA/PUMA na sondách Giotto a Vega, které zkoumaly Halleyovu kometu. Na tomto výzkumu spolupracoval s Ústavem Maxe Plancka pro jadernou fyziku v Heidelbergu. Významně tak přispěl k poznání jedné z nejznámějších komet moderní astronomie.

Neméně významná byla jeho pedagogická činnost. Po tři desetiletí garantoval studium astronomie a astrofyziky na Matematicko-fyzikální fakultě UK a podílel se na formování celé generace českých astronomů. Byl spoluautorem učebnic pro základní, střední i vysoké školy, z nichž některé získaly odborná ocenění. Mimořádně blízká mu byla také Univerzita třetího věku, kde po řadu let přednášel a aktivně podporoval myšlenku celoživotního vzdělávání. V letech 1999–2002 stál v čele Asociace univerzit třetího věku.

Vedle odborné a pedagogické práce se stále intenzivněji věnoval historii astronomie. Právě v této oblasti zanechal mimořádně hlubokou stopu. Dokázal spojovat současnou vědu s jejími historickými kořeny a připomínat osobnosti, bez nichž by se česká astronomie nemohla rozvíjet. Ve svých knihách, článcích, přednáškách i výstavách oživoval příběhy astronomů, pedagogů a vlastenců, mezi nimi například Josefa Františka Smetany, Antonína Seydlera, Aloise Martina Davida či Josefa Jana Friče. Významnou pozornost věnoval také historii pražského Klementina a jeho úloze v dějinách české vědy.

Martin Šolc dobře věděl, že dějiny astronomie netvoří pouze několik nejslavnějších jmen. Ve svých pracích ukazoval, že věda je výsledkem úsilí mnoha generací lidí – nejen velkých objevitelů, ale také učitelů, pozorovatelů, organizátorů a popularizátorů. Tento pohled uplatnil i při práci na mezinárodní Biografické encyklopedii astronomů, do níž přispěl několika životopisnými hesly. Encyklopedie byla v roce 2017 oceněna prestižní Cenou Donalda Osterbrocka za přínos k dějinám astronomie. Stejně jako toto dílo se i Martin Šolc celý život snažil vrátit do paměti vědy osobnosti, které by jinak mohly zůstat zapomenuty.

Jeho odborný přínos ocenila také Mezinárodní astronomická unie, když byla po něm v roce 1999 pojmenována planeta hlavního pásu (7799) Martinšolc, objevená na observatoři Kleť. Ti, kteří jej znali osobně, budou vzpomínat nejen na jeho rozsáhlé znalosti a odbornou erudici, ale také na jeho skromnost, laskavost a ochotu podílet se o své zkušenosti. Uměl poutavě vyprávět o astronomii i o lidech, kteří ji vytvářeli. Dokázal nadchnout posluchače pro poznávání vesmíru i pro úctu k těm, kteří se jeho zkoumání věnovali před námi. Odchod Martina Šolce představuje citelnou ztrátu pro českou astronomii, historii vědy i Českou astronomickou společnost. Jeho dílo však zůstává – v odborných pracích, publikacích, výstavách, vzpomínkách jeho studentů a kolegů i v paměti astronomické obce.

Čest jeho památce.

Článek na astro.cz: <https://www.astro.cz/clanky/osobnosti/zemrel-astrofyzik-martin-solc.html>

Slovenský zväz astronómov vzpomíná: <https://www.szaa.org/mob-aktuality/851-za-doc-martinom-solcom>

Nekrolog děkana MFF UK: <https://www.mff.cuni.cz/cs/verejnost/aktuality/zemrel-docent-martin-solc>

Západočeská pobočka ČAS vzpomíná: <https://www.astro.zcu.cz/cs/clanky/clanek/493/>

Antonín Bečvář – 125

Štěpán Kovář, Petr Bartoš

RNDr. Antonín Bečvář (10. června 1901, Stará Boleslav - 10. ledna 1965, Brandýs nad Labem) byl český astronom a klimatolog. Vydal světově proslulý astronomický atlas - Atlas Coeli Skalnáté Pleso. Ke [100. výročí](#) připravila v roce 2001 Historická sekce České astronomické společnosti několik akcí připomínajících tuto významnou osobu české astronomie ([výstavy](#), přednášky, semináře, odhalení dvou pamětních desek a oslavy v reprezentačních prostorách Zámku Brandýs n. L.). Vyšla také monografie Antonín Bečvář - astronom který miloval mraky, kterou napsal Štěpán Ivan Kovář, bývalý předseda České astronomické společnosti. Od té doby se pravidelně koná v Brandýse nad Labem k počtě astronomů a nositele ceny Františka Nušla RNDr. Antonia Bečváře slavnostní koncert. Před koncertem je vždy položena květina u pamětní desky (ČAS ji instalovala a odhalila

přesně před 25 lety, letos si připomínáme 125 let od narození). V případě zájmu lze navštívit výstavu o A. Bečvářovi, která je nyní instalována v [astronomické expozici](#) na Barokním dvoře v Borotíně.

Antonín Bečvář byl jedním z nejvýznamnějších českých astronomů 20. století, klimatolog, objevitel dvou komet, a především autor světově proslulých hvězdných atlasů. Narodil se ve Staré Boleslavi, navštěvoval gymnázium v Brandýse nad Labem a poté studoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze kde získal doktorát přírodních věd.

Antonín Bečvář v roce 1937 přijal místo státního klimatologa ve Vysokých Tatrách na Štrbském Plese. Bečvář po Mnichovském diktátu velmi úspěšně zapůsobil na slovenskou vládu a prosadil, aby výkonný reflektor o průměru 600 mm byl převezen ze Staré Ďaly na Skalnáté pleso, kde v letech 1941-1943 inicioval výstavbu nové observatoře a byl jejím prvním ředitelem (1943-1950). V roce 1951 byl padesátiletý světově uznávaný vědec z observatoře na Skalnátém plese propuštěn. Vrátil se zpět do Brandýsa nad Labem, opravil si hvězdárnu a započal práci na hvězdných atlasech. Jeho usilovná a systematická práce vyústila v roce 1953 ve vydání neobyčejného díla - Atlasu horských mraků.

Nejvýznamnějším dílem jsou však čtyři velké astronomické atlasy: Atlas Coeli Skalnáté Pleso (1948) s katalogem (1951), Atlas Eclipticalis (1958), Atlas Borealis (1962) a Atlas Australis (1964). Byla to nejmodernější díla svého druhu, která vyšla i v zahraničí. Stala se základní pomůckou hvězdáren na celém světě a používají se dodnes. Na jeho počest byla pojmenována kometa, planetka, kráter na Měsíci a hvězdárna v Mostě. Před třemi lety bylo vydáno poslední Bečvářovo dílo - [Zrcadlo kosmu](#).

Přijďte oslavit 70 let Hvězdárny Ďáblice

Petr Sobotka

Mezi planetami jako doma. Tak se jmenuje velký rodinný festival u Hvězdárny Ďáblice s večerním programem a celodenními vzdělávacími aktivitami pro děti, to vše v kulích obřích svítících planet. Proběhne od pátku 11. 9. do neděle 13. 9. 2026. Hvězdárna Ďáblice totiž slaví 70 let a ve spolupráci s hlavním městem Prahou a městskou částí Praha - Ďáblice zve rodiny s dětmi na jedinečnou akci pod širým nebem. Čeká vás víkend plný zábavy, poznávání a společných zážitků, kde se setkává věda, fantazie a pohyb. Vyvrcholením programu bude rozsvícení planet a divadelní představení Mezi světy od V.O.S.A Theatre. Přijďte oslavit výročí tam, kde už 70 let začínají vesmírné cesty – společně s dětmi, rodinnou i přáteli. Staňte se součástí výcviku nové generace lunárních astronautů! Vstupte do laboratoře, kde se vesmír zkoumá naživo! Těšit se můžete i na pozorování oblohy hvězdařskými dalekohledy či pohádkou Cesta za kometou.

Podrobný program najdete na <https://www.planetum.cz/mezi-planetami-jako-doma>

11.-13. září 2026
Pod Hvězdárnou 768
Praha 8 - Ďáblice

Životní jubilea členů

V období dubna až května 2026 slaví významná životní jubilea tyto členové ČAS:

50

Bc. Ondřej Mikulaščík, Vsetín
Mgr. Jaroslav Liška, Klatovy
Mgr. Radek Mašata, Praha
Václav Kříž, Ústí nad Labem

55

Robert Wolf, Černošice
Ing. Karel Trutnovský, Brno
Bc. Ivana Štěpánová, Praha
Jiří Dušek, Brno
Ing. Ivan Samčík, Most
Ing. Milan Zajíček Ph.D., Odolná Voda
Petr Bartoš, Praha
Miloslav Grešl, Praha

60

Mgr. Šárka Dvořáková, Adamov
Ing. Radek Dřevěný, Znojmo
Jan Imrich, Chýně
Ing. Marcel Bělík, Jaroměř
Ing. František Antropius, Hřiškov
Ing. Martin Černický, Praha
Ing. Karel Kolomazník, Brno

65

Dr. Ing. Milan Schuster, Plzeň
Milan Halousek, Pardubice
Jan Mánek, Praha
RNDr. Jan Sládeček, Praha

70

Zdeněk Urban, Podtureň
Pavel Suchan, Praha

75

Mgr. Eva Znojilová, Brno

76

Jaroslav Medek, Brno
Ing. Karel Vyškovský, Brno
Ing. Jiří Mihola CSc., Praha

77

Ing. Ludovít Chrenka, Ondřejov
Ing. Bohuslav Hladík, Beroun
RNDr. Jaroslav Čížek, Rožnov pod Radhoštěm
Ing. Václav Příbáň, Praha
Ing. Jiří Martínek, Dobruška

79

Doc. RNDr. Jiří Bok CSc., Praha
RNDr. Jan Maršák CSc., Praha
Jaroslav Boček, Praha

82

Ing. Kamil Řádek, Brno
Ing. František Karel Janda, Ondřejov

83

RNDr. Jiří Čech, Ostrava
Jan Schmied, Praha
RNDr. Jiří Potměšil, Úvaly

85

Mgr. Miroslav Šulc, Brno
RNDr. Eleonora Čermáková CSc., Brno

86

Jan Pfannenstiel, Desná
Ing. Jan Vondrák DrSc., Praha

87

Mgr. Vladimír Roškot, Sedlčany

90

Dr. Zdeněk Sekanina CSc., Oak Grove Drive,
Pasadena

94

Jan Brchel, Ústí nad Labem
Mgr. Bohumír Šípek, Litvínov

Kosmické rozhledy a Astropis

Vážení čtenáři, upozorňujeme na základě dotazů na změnu vztahu mezi Kosmickými rozhledy a Astropisem. Od roku 2026 vychází obě periodika nezávisle, proto neočekávejte jejich souběžné doručování ve stejný termín.

KOSMICKÉ ROZHLEDY - Věstník České astronomické společnosti

Vydává Česká astronomická společnost, IČO 00444537

Vydáno 28.6.2026

Uzávěrka čísla 3/2026 - 15. 9. 2026

ISSN 3029-9357

Redakční rada: Soňa Ehlerová, Petr Sobotka, Pavel Suchan, Martin Gembec, Lenka Soumarová, Marcel Bělík, Vladislav Slezák, Jan Dvořák, Petr Bartoš

Adresa redakce: Kosmické rozhledy, Sekretariát ČAS, Astronomický ústav AV ČR, Fričova 298, 251 65 Ondřejov

e-mail: cas@astro.cz

Grafická úprava: Hvězdárna Františka Pešty Sezimovo Ústí

URL: www.astro.cz/spolecnost/kosmicke-rozhledy.html

Ročník 64, číslo 2 / 2026